

Тема: Омар Хаям (бл. 1048 – після 1122). Рубаї. Лаконізм і місткість жанру рубаї

Мета: розвиток компетентностей

предметних і комунікативних: знання цікавих фактів про О. Хаяма, змісту прочитаних рубаї; уміння аналізувати основні риси авторського стилю, жанрові, естетичні, мовні особливості рубаї, знаходити в тексті мовні засоби і визначати їхнє смислове навантаження; уміння визначати актуальні проблеми, розкриті митцем, висловлювати своє ставлення до прочитаного, характеризувати ліричного героя рубаї; коментувати особливості вираження емоційного стану в східній культурі на основі аналізу рубаї;

ключових: уміння співвідносити зміст і контекст твору, передавати зміст прочитаного з кількох джерел, узагальнюючи, скорочуючи або доповнюючи словесно інформацію, дотримуючись академічної доброчесності.

Обладнання: текст твору, зошити, ПК, презентація.

Тип уроку: урок формування нових знань, умінь та навичок.

Зміст уроку

I. Актуалізація знань

Хвилинка творчості. 1. Презентації укладених учнями кросвордів / вікторин за «Піснею про Роланда». 2. Напишіть від імені Роланда СМС, яке він міг би надіслати королю Карлу, якби в ті часи існували смартфони з мобільним зв'язком.

II. Мотивація навчальної діяльності

Повідомлення теми уроку. Визначення очікуваних результатів відповідно до орієнтирів навчальної програми.

Мотиваційна бесіда за матеріалами підручника (с. 92). «Цар філософів Заходу і Сходу», «Імам Хорасана», «Найученіший муж століття», «Доказ Істини», «Знавець грецької науки». У довгому переліку середньовічних титулів не згадано жодним словом про те, що він «Цар поетів». Як ви гадаєте, чому в переліку почесних титулів немає «Царя поетів»? Чи не тому, що поета Омара Хаяма, як це не дивно, Сходові відкрив Захід, та ще й років через сімсот після його смерті. У 1859 році в Англії в книжкових магазинах з'явилася книга віршів маловідомого перського поета Омара Хаяма в перекладі Едварда Фіцджеральда. Поезія вразила читачів глибиною філософської думки, образністю та вишуканістю мови. Дивовижно, як вдавалося східному поету в чотирьох рядках вірша сказати так багато! Вислови поета миттю ставали афоризмами. І всім було цікаво: хто ж він, цей Омар Хаям? Сьогодні і ми спробуємо дізнатися, чому до сих пір читають і цитують його вірші, чому в соціальних мережах є стільки клубів любителів поезії Хаяма, чому навіть те, чого він не писав, часто видають за його рядки. За що люди звеличували Хаяма і що він сам вважав вартим гордості?

III. Сприйняття і засвоєння матеріалу

Знайомство з особистістю поета. Учні розбиваються на дві групи (біографів та літературознавців), опрацьовують матеріал підручника та готують колективні виступи за темою. Опоненти можуть задавати питання. Учитель доповнює учнів цікавими фактами.

Цікавинки. За східною традицією в імені людини вказані місце народження, ім'я батька та його професія, інформація про її особистісні якості. Повне ім'я поета – Гіяс ад-Дін Абу-ль-Фатг Омар ібн Ібрагім аль-Хаям ан-Нішапурі. Власне ім'я Омар означає «життя». З вибором імені батько не помилився, його син дійсно понад усе любив і цінував життя, ушляхував його в чотиривіршах – рубаї. Омар ібн Ібрагім Хаям Нішапурі означає Омар син Ібрагіма, майстра наметів, родом з Нішапурі. Почесне традиційне звання і поважне ім'я вченого «Гіяс ад-Дін» («Допомога віри»), отримане пізніше, свідчить про глибоке знання Корану і чималі успіхи на ниві богослов'я. «Абу-ль-Фатг» означає «батько Фатга», але іншого підтвердження, що в поета був син по імені Фатг, немає.

Перегляд освітнього відеоролика. «Хаям Омар» (проект «Енциклопедія на Ютубі»).
Ютуб-канал Валентина Кошелевського:

https://drive.google.com/file/d/1RuMJRcStcxMchhtZr4XZmEBFD3jRnWQk/view?usp=drive_link

IV. Формування знань, умінь, навичок, компетенцій

Літературознавчий словник. **Рубаї** – чотиривірш філософсько-ліричного змісту, у якому римуються 1, 2 і 4 рядки. Останній рядок містить висновок. Інколи римуються всі чотири рядки. **Особливості рубаї як ліричного жанру: лаконізм** – коротко, стисло дається інформація, влучно розкривається тема, задум поета; **філософська глибина** – містить філософські роздуми (думки про життя світу, людини, природи, почуття, пошуки свого місця в житті...). Рубаї вирізняється чіткою структурою (перший бейт містить виклад думки й зацікавлення нею читача, третій рядок підкріплює або несподівано скеровує образний рух в інше річище, останній – виконує роль філософського підсумку, у якому повністю розкривається зміст і закріплюється художня ідея), вимагає строгої логічної думки, узагальненості й філософічності, лаконічності й афористичності мови, відточеності форми й глибини змісту. Без дотримання цих вимог строфу не можна вважати рубаї.

Створення інформаційного грона «Жанри персо-таджицької поезії».

Робота з художнім текстом твору. Читання та аналіз віршів Омара Хаяма (робота в групах). Зіставлення різних перекладів поезій Хаяма (завдання 4 робочого аркуша).

Словник. **Суфізм** – філософська течія в ісламі, яка проповідує просте скромне життя, злиття людини з Богом через внутрішнє самовдосконалення.

Компаратив поезій О. Хаяма і Д. Павличка. Найзначніший мотив рубаї Павличка – філософський, і в цьому він близький Хаяму. Його теж хвилює тема смерті й безсмертя, ненависті й любові, добра й совісності. Однак є в нього й мотиви, котрі навіяні сучасними подіями життя, суто українськими реаліями, зокрема паралелізм людських та природних явищ, мотив споглядання й осмислення явищ природи, передачі людських почуттів та думок через природні процеси, екологічна тематика. Звичайно ж, і образна основа віршів у двох віддалених у часі й просторі національних поетів теж вельми різниться.

V. Закріплення матеріалу, узагальнення та корекція знань

Інтерактивна

вправа.

Кросворд

«Омар

Хаям»:

<https://learningapps.org/display?v=pp5ve9j9524>

Укладання «Кола знань» про галузі, у яких знався Омар Хаям.

Формування тез про особливості поезії Омара Хаяма:

- віра в Бога, але іронічне ставлення до релігійних догм;
- розуміння людини в єдності духовного і фізичного;
- уславлення радощів життя і відданість щирим почуттям;
- уславлення морального закону в душі людини;
- розуміння життя як вічності й миті, неперервного руху як абсолютного закону буття;
- складні суфійські метафори;
- усвідомлення цінності людини, її особистості, віра в розум.

VI. Підбиття підсумків

Укладання за віршами Омара Хаяма poradника «Як гідно прожити на світі».

Працюємо вдома

1. Опрацюйте розділ підручника, дайте відповіді на запитання на с. 97.
2. Підготуйте виразне читання 3–4 рубаї.